

Cyclus: Kom naar de bron (jaarthema) – de verhalen van Jacob (Genesis 25-35)

Elise Woertman
Kees van der Zwaard

28 september – 26 oktober 2025

Inleiding: Kom naar de bron (jaarthema) – de verhalen van Jacob

We leven in een tijd waarin met betrekking tot geopolitiek en handelspolitiek steeds meer het eigenbelang wordt gevolgd. Daarmee winnen het recht van de sterkste en het recht van de slimste steeds meer terrein. Opportunistische deals worden gesloten, dreiging en afschrikking worden gesmeed tot nieuwe wapens. Partijen heersen, partijen bewegen mee, partijen worden uitgesloten; mensen blaffen, mensen slijmen, mensen zijn de klos.

Enerzijds komen waarachtigheid en menselijkheid steeds meer onder druk te staan. Anderzijds voelt het alsof dit ernstige en soms bloedige spel van macht en onmacht van alle tijden is.

Een paar maanden geleden klonken de volgende woorden in de Janskerk, als kirie èn verlangen:

*kom
kom naar de bron
naar het water van tranen
kom naar de stroom
die het leven drijft
kom naar de bron
en laat je dragen
kom naar de bron
en drink liefde die blijft*

Deze oproep – **kom naar de bron!** – is het **jaarthema** voor ons seizoen 2025-2026. Dan gaat het om het onderzoeken van de bijbel als onze gedeelde bron, het verkennen van onze eigen bronnen en het vormgeven van onze gezamenlijke toekomst als Janskerkgemeente; kortom om de samenhang tussen bronverhaal en levensverhaal, tussen gemeenschap en enkeling.

‘Kom naar de bron’ klinkt dan als een uitnodiging om te zoeken naar wijsheid, waarin menselijkheid en waarachtigheid weer tot hun recht kunnen komen. Tegelijk is er sprake van ‘het water van tranen’. Blijkbaar kunnen we de bron niet bereiken zonder onze tranen serieus te nemen. We drinken geen levend water zonder de pijn van ons bestaan te ervaren. Het eerste wat wordt geleest is de dorst van ons gemis.

In het kader van dit thema lezen we de verhalen van Jacob uit Genesis 25-35. Een reeks verhalen waarin de waarachtigheid voortdurend op het spel staat en wordt verspeeld. Het recht van de sterkste en het recht van de slimste botsen keer op keer en vertellen ons een al te menselijke en o zo herkenbare schandaalkroniek. En met

deze bedrieglijke en bedrogen mensen gaat de Eeuwige een ongeken­de gang van belofte en zegen.

Dat is zowel de kracht als het verbijsterende van deze verhalen. Dat niets aan menselijk tekort verhuld of bedekt wordt. Ook ‘uitverkoren’ mensen blijken ‘klootzakken’. Tegelijk komen juist de door leugenachtigheid ontstane conflicten en relatiebreuken tot verzoening. Niet dat alles dan opeens vergeven is. Maar de pijn van het leven wordt erkend en aanvaard als deel van het bestaan, dat ondanks alles kan bijdragen aan een ‘hoger’ doel.

Zoals Mieke van Zonneveld dicht: ‘gemis bleek te vertalen’ (*Leger*, Amsterdam 2017, p.40).

Door de aparte verhalen van Jacob heen lopen lange lijnen, die dit grote verhaal zijn structuur geven:

Het conflict van Jacob met Esau mondt uit in de verzoening met Esau.

Het conflict van Jacob met zijn oom Laban mondt uit in verzoening met Laban.

De onvruchtbaarheid van Rachel wordt opgeheven met de geboorte van Jozef.

En de geboorte van Jozef lijkt het kernmoment te zijn, waarna alles verandert. Alsof de geboorte van dit kind bij Jacob iets in beweging zet, waardoor hij zijn leven op orde begint te brengen en steeds meer kind van de belofte wordt.

28 september; startzondag

Voorganger: Kees van der Zwaard, Elise Woertman

Thema: Een conflict is gauw geboren

Lezing: Genesis 25:20-36

Broers die in de baarmoeder al knokken. Vaders voorkeurkind. Moeders lieveling. Listigheid verslaat onverschilligheid. Het begin van dit gezin is een recept voor conflict en trauma. En door deze wirwar heen loopt de bedoeling van de Ene. Maar voordat er eenheid is, gaat er veel kapot.

Hoe gaan wij om met gedoe dat ons leven heeft bepaald? Persoonlijk en als gemeenschap. Wat is de pijn van waarachtigheid? En waarin schuilt de belofte van eenheid?

Na afloop: gemeenteberaad over de nieuwe beleidsvisie

5 oktober; mmv het Janskoor

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Kun je een zegen nemen?

Lezing: Genesis 27:1-41

Een zoon bedriegt zijn vader. Een vrouw bedriegt haar man. Een broer bedriegt zijn broer. Een moeder speelt de ene zoon uit tegen de andere.

Dat allemaal gebeurt als Jacob de zegen jat van Esau. Ook al had Esau zijn eerstgeboorterecht “verkocht”, blijkbaar was dit bedrog nodig om die zege aan Isaak te ontlokken en van Esau af te troggelen.

Het gekke is – bedrog of niet: eens gegeven blijft gegeven.

Is dat nou onrechtvaardig of hoopvol? Jacob zwijgt in alle talen. Maar gezien de ontzetting van Isaak en het janken van Esau, doet het in elk geval zeer. Wat is de waarachtigheid van de kromme stok?

12 oktober

Voorganger: Jasja Nottelman

Thema: Tussen aarde en hemel

Lezing: Genesis 28:10-22

Esau dreigt zijn broer te vermoorden. Hij is niet de eerste en ook niet de laatste. Isaac zegent zijn bedrieglijke zoon en stuurt hem weg naar zijn zwager Laban. Onderweg krijgt Jacob een visioen. Aarde en hemel worden verbonden en de Eeuwige openbaart zich als God van de belofte. Blijkbaar is weet de Ene toch raad met het menselijk gedoe en heeft de leugen niet het laatste woord over het lot van de leugenaar.

Wat betekent dat voor ons: dat de hemel zich kan openen boven ons aardse gepruts?

19 oktober; mmv het Janskoor

Voorganger: Jorn den Hertog

Thema: De bedrieger bedrogen

Lezing: Genesis 29: 15-30

Jacob valt als een blok voor Rachel. Zijn liefde maakt hem sterk en blind. Vader Laban maakt daar schaamteloos gebruik van en slaat een slaatje uit Jacobs romantiek. Hij laat de dronken Jacob trouwen met zijn oudste dochter Lea. De bedrieger wordt bedrogen.

Een midrasj legt de pijn haarscherp bloot:

Na de bruidsnacht scheldt Jacob Lea uit: 'Bedrieger, dochter van een bedrieger. Ik noemde je vannacht Rachel en jij antwoordde!' Waarop Lea zegt: 'Is er een meester zonder leerlingen? Jouw vader noemde je Esau en jij antwoordde.'

Een kinderlijk rechtvaardigheidsgevoel wordt bevredigd. Boontje komt om zijn loontje. Wat ontdekt Jacob?

En hoe is dat voor Lea, de niet-geliefde, niet-uitverkoren vrouw?

Hoe 'dealen' wij met onze eigen onwaarachtigheid en met wat we daarmee aanrichten?

26 oktober

Voorganger: Johanneke Bosman

Thema: Wie is je grootste tegenstander?

Lezing: Genesis 32:23-33

Jacob keert terug naar zijn vaderland en moedergrond. Om dat te doen moet hij zich voorbereiden op de confrontatie met zijn broer, van wie hij niet weet hoe boos die nog is. Zijn familie en have brengt hij in veiligheid, maar zelf blijft hij alleen en levert een gevecht, zowel innerlijk als uiterlijk. Met wie vecht Jacob? Met een engel, de

duivel, God, zichzelf? Allemaal? Hoe dan ook, hij komt levend, maar mank uit die strijd.

En opnieuw is er een zegen in het geding. Dit keer steelt Jacob die zege niet, maar hij dwingt hem wel af.

Hoe verhouden zegenen en hinken zich tot elkaar?

En met wie moet je daarover in de slag?

En wat kan het betekenen dat/als de Eeuwige dit gevecht met ons aangaat?